

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 27 lipca 2023 r.

Pozycja 225

POSTANOWIENIE

z dnia 19 kwietnia 2023 r.

Sygn. akt Ts 89/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Mariusz Muszyński,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej J.S. o zbadanie zgodności:

art. 201 § 1 i 2 oraz art. 211 § 2 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 684, ze zm.) w zakresie, w jakim „odbiera obywatelowi bierne prawo wyborcze polegające na możliwości indywidualnego, samodzielnego ubiegania się o mandat posła”, z art. 31 ust. 3, art. 32 i art. 60 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W piśmie wniesionym do Trybunału Konstytucyjnego 11 czerwca 2019 r. (data nadania) J.S. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia.

2. Pismo skarżącego zostało sformułowane na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżący pismem z 7 maja 2019 r. zwrócił się do Zastępców Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej (dalej: PKW) o wskazanie procedury umożliwiającej indywidualne ubieganie się o mandat poselski. Jego zdaniem, wymóg tworzenia list kandydatów (przewidziany w art. 211 § 2 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy, Dz. U. z 2019 r. poz. 684, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2022 r. poz. 1277; dalej: kodeks wyborczy) nie ma podstaw w Konstytucji.

Zastępca Przewodniczącego PKW w piśmie z 20 maja 2019 r. (znak [...]) wskazał, że procedura zgłaszania kandydatów na posłów jest uregulowana w kodeksie wyborczym, a PKW nie jest właściwym adresatem postulatów ustawodawczych.

Pismem z 23 maja 2019 r. skarżący zwrócił się do Zastępcy Przewodniczącego PKW z prośbą o udzielenie jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, czy kodeks wyborczy przewiduje procedurę umożliwiającą obywatelowi polskiemu indywidualne ubieganie się o mandat posła.

W odpowiedzi z 31 maja 2019 r. Zastępca Przewodniczącego PKW przytoczył treść wybranych przepisów kodeksu wyborczego (m.in. art. 211 § 2) oraz poinformował, że stanowią one wprost o braku takiej możliwości.

3. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 17 lipca 2019 r. skarżący został wezwany do usunięcia braku formalnego pisma przez potwierdzenie za zgodność z oryginałem załączonych do niego dokumentów.

Skarżący wykonał zarządzenie w piśmie z 7 sierpnia 2019 r. (data nadania).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań lub gdy braki formalne nie zostały usunięte w ustawowym terminie.

2. Przed przystąpieniem do szczegółowej oceny formalnej pisma skarżącego Trybunał rozstrzygnął dwie kwestie ogólne.

2.1. Skarżący zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z pismem określonym jako „wniosek”. W jego uzasadnieniu wskazał, że zgodnie z art. 47 u.o.t.p.TK wniosek w sprawie zgodności ustawy z Konstytucją może zostać wniesiony przez podmiot wymieniony w art. 191 ust. 1 pkt 6 Konstytucji (tj. podmiot określony w art. 79 Konstytucji – każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone – s. 1 skargi). W piśmie z 7 sierpnia 2019 r. (stanowiącym wykonanie zarządzenia sędziego TK z 17 lipca 2019 r.) skarżący także podkreślił, że jego pismo jest „wnioskiem o zbadanie zgodności przepisów ustawy z Konstytucją RP nie zaś skargą konstytucyjną”.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że skarżący nie jest uprawniony do złożenia wniosku w sprawie kontroli konstytucyjności ustawy, o którym mowa w art. 47 u.o.t.p.TK. Przepis ten (jak wyraźnie wynika z jego treści) odnosi się wyłącznie do wniosków podmiotów wymienionych w art. 191 ust. 1 pkt 1-5 Konstytucji. W świetle tego przepisu, wnioski mogą być składane przez jednoosobowe organy państwa, takie jak Prezydent, Marszałek Sejmu albo Senatu, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prokurator Generalny, Prezes Najwyższej Izby Kontroli oraz Rzecznik Praw Obywatelskich. Tymczasem skarżący nie pełni żadnej funkcji publicznej, która uprawniałaby go do samodzielnego zainicjowania postępowania przed Trybunałem w takim trybie. W momencie wystąpienia do Trybunału był on wprawdzie posłem na Sejm (co zostało zaznaczone w treści skargi oraz załączonych do niej dokumentach), jednakże – zgodnie z art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji – prawo do wystąpienia z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego przysługuje grupie 50 posłów.

W tej sytuacji Trybunał uznał, że pismo skarżącego z 11 czerwca 2019 r. może być zakwalifikowane jedynie jako skarga konstytucyjna, o której mowa w art. 79 Konstytucji. Stanowisko skarżącego co do charakteru złożonego pisma, podtrzymane w piśmie z 7 sierpnia 2019 r., nie ma w tym wypadku przesądzającego znaczenia. Skarżący utrzymuje wprawdzie, że składa wniosek i stylizuje swoje pismo w sposób charakterystyczny dla takich pism procesowych, lecz równocześnie wskazuje, że korzysta z przysługującego każdemu, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, prawa do zainicjowania postępowania przed

Trybunałem – gwarantowanego przez art. 79 Konstytucji (por. s. 1 skargi). Zgodnie z ugruntowaną w europejskiej kulturze prawnej i stosowaną w postępowaniu przed Trybunałem zasadą *falsa demonstratio non nocet*, podstawowe znaczenie ma istota sprawy, a nie jej oznaczenie (por. np. postanowienie pełnego składu Trybunału z 15 lipca 2021 r., sygn. SK 3/18, OTK ZU A/2021, poz. 60).

2.2. Trybunał Konstytucyjny z urzędu ustalił, że skarżący zmarł 7 grudnia 2020 r.

W dotychczasowym orzecznictwie Trybunału przeważa stanowisko, że śmierć skarżącego nie stanowi przeszkody dla kontynuowania postępowania (por. np. wyrok z 24 kwietnia 2014 r., sygn. SK 56/12, OTK ZU nr 4/A/2014, poz. 42 oraz omówione tam orzecznictwo; odmiennie: postanowienie z 9 marca 1999 r., sygn. SK 10/98, OTK ZU nr 2/1999, poz. 27). Nie wyklucza to w szczególności możliwości zakończenia wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej (por. np. postanowienie o nadaniu skardze dalszego biegu z 21 stycznia 2020 r., sygn. Ts 68/18, OTK ZU B/2020, poz. 109 oraz postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu z 17 października 2013 r., sygn. Ts 41/12, OTK ZU nr II B/2014, poz. 837).

Pogląd ten zachowuje aktualność także w obecnej sprawie.

3. Trybunał stwierdził, że nadanie skardze konstytucyjnej dalszego biegu jest niedopuszczalne, ponieważ skarżący nie dysponuje ostatecznym orzeczeniem o wskazanych w niej konstytucyjnych prawach (w tym wymienionym w jej *petitum* prawie do indywidualnego kandydowania w wyborach do Sejmu).

3.1. Zgodnie z art. 79 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej może być wyłącznie akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach, prawach lub obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji. Podobnie przedmiot kontroli ujmuje art. 53 ust. 1 u.o.t.p.TK.

Trybunał Konstytucyjny wyjaśniał w tym kontekście, że „konstytucyjne pojęcie «orzeczenia» o wolnościach, prawach lub obowiązkach jednostki obejmuje rozstrzygnięcia, które nakładają, zmieniają lub uchylają obowiązki albo przyznają, zmieniają lub znoszą uprawnienia. Do orzeczeń o wolnościach, prawach lub obowiązkach należy zaliczyć również rozstrzygnięcia, które autorytatywnie stwierdzają istnienie obowiązku lub uprawnienia, jeżeli rozstrzygnięcia te mają znaczenie dla realizacji określonych uprawnień lub obowiązków jednostki. Do orzeczeń o wolnościach, prawach lub obowiązkach mogą należeć także rozstrzygnięcia polegające na odmowie wydania jednego z wymienionych wcześniej rozstrzygnięć. Należy dodać, że szczegółowe obowiązki lub uprawnienia jednostki, których dotyczą wymienione rozstrzygnięcia, muszą mieścić się w zakresie wolności, praw lub obowiązków określonych w konstytucji” (postanowienie pełnego składu TK z 4 grudnia 2000 r., sygn. SK 10/99, OTK ZU nr 8/2000, poz. 300).

Powyższe zasady były przez Trybunał stosowane także podczas oceny skarg konstytucyjnych z zakresu prawa wyborczego. Trybunał podkreślał, że waloru ostatecznego orzeczenia nie mają na przykład obwieszczenia o wynikach wyborów (np. postanowienia z 19 listopada 2014 r. i 4 marca 2015 r., sygn. Ts 236/14, OTK ZU nr 2/B/2015, poz. 175 i 176). Dopuszczalne jest natomiast wnoszenie skarg konstytucyjnych w związku z prawomocnymi orzeczeniami sądowymi wydanymi w stosunku do skarżącego, dotyczącymi odmowy przyjęcia zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego w celu zgłoszenia kandydatów na senatorów (por. np. postanowienia z 19 lipca 2006 r. i 27 kwietnia 2007 r., sygn. Ts 67/06, OTK ZU nr 2/B/2007, poz. 90 i 91) albo odmowy rejestracji skarżącego jako kandydata na senatora (por. np. postanowienia z 20 kwietnia i 3 listopada 2006 r., sygn. Ts 173/05 i Ts 174/05, OTK ZU nr 5/B/2006, poz. 202, 203, 204 i 205).

3.2. Niniejsza skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z korespondencją skarżącego z organami Państwowej Komisji Wyborczej (dalej: PKW). W treści skargi konstytucyjnej skarżący zaznaczył, że brak możliwości indywidualnego ubiegania się o mandat posła wynika ze stanowiska PKW, zawartego w piśmie jej Wiceprzewodniczącego z 31 maja 2019 r. (dalej: pismo PKW). Dokument ten został dołączony do skargi.

Trybunał stwierdził, że omówione pismo PKW – jakkolwiek skierowane imiennie do skarżącego – nie jest ostatecznym orzeczeniem w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji o prawie skarżącego do indywidualnego ubiegania się o mandat posła. Zostało ono wydane na wniosek skarżącego o wyjaśnienie, czy istnieje w kodeksie wyborczym procedura umożliwiająca obywatelowi indywidualne ubieganie się o mandat posła. Ma w związku z tym charakter czysto informacyjny – powołano w nim treść przepisów prawa oraz dokonano ich urzędowej interpretacji o charakterze ogólnym. Nie zawiera ono natomiast władczego rozstrzygnięcia o możliwości kandydowania przez skarżącego w wyborach do Sejmu.

W świetle powyższych okoliczności Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania badanej skardze dalszego biegu na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.